

Druhy správania

Hravé správanie:

- zahŕňa prvky rôznych foriem pohybovej aktivity, lovu koristi a jej konzumáciu, sexuálneho správania, bojových aktivít, imponovania a pod.
- je formou učenia a precvičovania činností, v živote mláďat má hra veľmi dôležitý význam z hľadiska upevňovania pozitívnej sociálnej väzby v skupine

Sociálne správanie:

- týka sa rôznych prejavov a vzťahov v skupine dvoch alebo viacerých živočíchov toho istého druhu (vo výnimočných prípadoch aj viacerých druhov), medzi ktorými sú vytvorené sociálne (v určitom čase v roku aj sexuálne) vzťahy
- takéto zoskupenie živočíchov sa nazýva societa, sociálne správanie sa netýka vzťahov, ktoré nemajú charakter sociálneho zväzku (parazitizmus, symbióza)

Podľa spôsobu zoskupovania a charakteru vnútorných vzťahov živočíšne spoločenstvá rozdeľujeme na viaceré typy:

- **párové spoločenstvá** tvoria materské a otcovské rodiny a rodiny obidvoch rodičov
- **náhodné zoskupenie** jedincov jedného alebo viacerých druhov, ktoré sa po krátkom čase rozíde, vyvoláva agregáciu (napr. motýle pri vodnom alebo potravinovom zdroji)
- **anonymné živočíšne spoločenstvo** môžu tvoriť živočíchy toho istého druhu, ktoré sa navzájom nepoznajú (vtáky, ryby) alebo v spojení prostredníctvom skupinových pachových stôp (sociálny hmyz - včely, mravce, termity alebo potkany)
- **neanonymné individualizované** spoločenstvá vytvárajú živočíchy toho istého druhu, ktoré sa navzájom poznajú
- V takomto spoločenstve je vytvorený systém sociálnej dominancie - hierarchický systém poradia živočíchov v sociálnej skupine (ľudoopice, vlky a iné psovité šelmy a niektoré mačkovité mäsožravce, napr. lev púšťový).
- V súvislosti s vytvorením hierarchických vzťahov a vytváraním sociálnej dominancie sa vyvinul aj celý rad foriem správania (stretávacie ceremoniály, ritualizované zdravenie, prejavy nadradenosti a podradenosti a pod.

Rozmnožovacie správanie:

zahŕňa dva okruhy správania:

- predsvadobné správanie (ruja, tokanie, ktoré končia párením)
- materské - opatrovateľské správanie (inkubácia, gravidita, pôrod a výchova mláďat)
- obdobia rozmnožovania jednotlivých druhov zvierat sú pomerne krátke. Rozmnožovacie cykly väčšiny druhov zvierat sú v súlade so zmenou

ročných období.

- Najvýznamnejšie medzidruhové rozdiely v rozmnožovacom správaní sa prejavujú v počiatočných fázach obdobia rozmnožovania - v predsvadobnom správaní.

Biologické rytmy:

- biologické rytmy sú tiež dôležité vrodené prejavy
- väčšina životných prejavov prebieha v cykloch a ich trvanie je rôzne
- poznáme niekoľkoročné cykly narastania (gradácie) populačných stavov živočíchov, ročné cykly rozmnožovania stavovcov, mesačné ovulačné cykly niektorých cicavcov, niekoľkosekundové rytmy činnosti vnútorných telových orgánov a pod.
- Biologické rytmy sú riadené vnútorne (endogénne - hormonálne), ale sú koordinované a spresňované vonkajším (exogénnym) činiteľom - časovačom (striedanie svetla a tmy, zmena teploty, mesačné fázy a pod.).

Naučené správanie:

- Správanie živočíchov je väčšinou vrodené, ale mnohé prejavy sa živočíchovia musia naučiť získavaním skúseností a zdokonaľovaním svojej činnosti alebo napodobňovaním dospelých príslušníkov svojho druhu.
- Napríklad lev púšťový sa až po skúsenostiach naučí, že svoju korisť môže ľahšie získať pri zdroji vody (pri jazere, potoku), kde si chodí pravidelne uhasiť smäd. Takisto napr. kuna hôrna má svoje lovecké správanie vrodené (dosiahnutie koristi a smrteľné zahryznutie), ale presne lokalizovať citlivé miesto na tele koristi sa naučí až po skúsenostiach pri love.
- Aj vtáky - spevavce majú vrodené pohybové schopnosti na stavbu hniezda v období rozmnožovania, ale musia sa najprv naučiť spoznávať kvalitu vhodného materiálu na stavbu hniezda a pod.
- Mimoriadne dôležitým typom správania živočíchov je učenie v ranom veku života mláďat - obligatórne učenie. Je to prirodzená prechodná forma medzi vrodenými a naučenými formami správania. Zistilo sa, že obligatórne učenie prebieha vždy práve v ranom veku, v ktorom živočíšny organizmus zvlášť citlivo vníma určitú konkrétnu situáciu alebo prirodzeného rodiča, jeho vzhľad, hlasové prejavy a dotykovú komunikáciu a navždy si ju zapamätá.